

INFLUENCE OF CLIMATERIC SHOCKS ON FIRM PERFORMANCE

Nicoleta Mihăilă, PhD, Scientific Researcher, Centre for Financial and Monetary Research "Victor Slăvescu"

Abstract: The climateric shock- firm performance relationship is very complex, based on key factors of influence: the activity of the enterprise; financing structure; degree of risk diversification in funding (depending on the fluctuation of profitability to the activity volume variations); predictability of the environment in which the firm operates - affected will be the enterprise from an unpredictable environment because of its vulnerability to the economic situation it's facing with; regulatory framework for the enterprise; central and local administration reaction - in case of shock, how the authorities will act to enterprise, the recovery measures etc.

The shock manifestation in the firm is quick, the effects and consequences being seen immediately. The financial losses, the firm image, its market position can be major or minor, depending on its degree of readiness to act in such cases. In many cases firms could not resist crises that confronted with, coming out of the market by bankruptcy or voluntary closure.

Therefore, the firm needs to adapt to the new situation created, by investment, refurbishment, and implicitly by appealing to credit, receiving grants, mergers (where applicable). According to P. Drucker in "The Practice of Management" (1954) "the performance objectives of an organization should be set in eight areas: market positioning, innovation, productivity, financial and logistical resources, profitability, development and performance of managers, attitude and performance of employees, public responsibility".

Keywords: firm performance, climateric shock, firm stabilizers, financial performance indicators, adaptability to shocks

Introducere

Conform lui A. Bourguignon, "performanța nu este o constatare, ea se construiește". Utilizarea termenului de "performanță" este din ce în ce mai întâlnit în vocabularul nostru, acesta "îmbracând" mai multe forme, înțelesuri.

1. Conceptul de performanță a firmei

Noțiunea de performanță este dificil de definit, este un "cuvânt-valiză", ce prezintă cel puțin trei semnificații: succes, rezultatul unei acțiuni sau acțiunea în sine. În ceea ce privește performanța organizațională, aceasta reprezintă: „realizarea obiectivelor organizaționale indiferent de natura și varietatea lor. Didier Noyet afirma: "performanța reprezintă atingerea scopurilor care ți s-au dat în convergență cu orientările întreprinderii".

De asemenea, performanța este acea stare de competitivitate a entităților economice: firma caută să obțină rezultatele dorite, și eventual chiar a le depăși, pentru a fi la nivelul celor mai bune concurențe de pe piață. Prin urmare, performanța poate fi asociată cu conceptul de "benchmarking"(constă în confruntarea propriilor practici ale organizației cu cele ale altor

organizații). A practica benchmarking-ul este echivalent cu a merge în căutarea celor mai bune metode utilizate într-o activitate, aceste metode permițând firmei să-și amelioreze performanțele. Acest concept se bazează pe faptul că lumea exterioară este într-o continuă evoluție și constă în compararea propriei organizații cu una sau mai multe organizații identificate ca fiind de referință într-un anumit domeniu.

Predicte necesare în definirea performanței (caracteristici)

Performanța prezintă o serie de trăsături, prin intermediul cărora se poate construi o definiție pertinentă a acesteia. Prin urmare:

- performanța este o caracteristică a agentului economic, cuprinde întreaga sa sferă de activitate; se referă la agentul economic ca la un tot, este intrinsecă activității lui;
- performanța poate fi particularizată pentru diversele laturi ale activității economice;
- performanța este permanentă, întrucât este mereu legată de activitatea firmei;
- este progresivă, dinamică: se dorește ca în timp să se obțină rezultate superioare celor actuale, să fie mai bună, să progreseze;
- este autogenerativă: performanța generează performanță, în sensul că odată atins un nivel al performanței, în perioada următoare obiectivul ar fi depășirea acestuia;
- performanța este o mărime discretă, întrucât fenomenele economice care o generează sunt discrete, nu continue, au un ritm de modificare(care poate fi și negativ);
- este rezultatul comparației între rezultat și obiectiv, evidențiată prin intermediul comparațiilor :- cu propriile realizări din perioade anterioare(de referință);- cu rezultate obținute de alte organizații (abordare comparativă); - cu obiective asumate pentru o anumită perioadă, ceea ce dă consistență abordării autorelative a performanței;
- este multidimensională, prezintă 4 dimensiuni: *socială* (valoarea resurselor umane), *economică* (eficiența economică), *politică* (legitimitatea organizației în fața grupurilor externe) și *sistemică* (perenitatea organizației);
- prezintă *sensibilitate la șocul climateric*; trendul performanței înregistrează modificări, funcție de domeniul de activitate al agentului, intensitatea șocului, modul cum se răsfrânge acesta asupra firmei;
- este vulnerabilă. Performanța depinde de mediul economic, fenomenele care o generează; poate suferi modificări în ceea ce privește nivelului acesteia;
- este predictibilă În funcție de rezultatele obținute, nivelul performanței poate fi cunoscut în perioada următoare;
- este previzibilă, funcție de previzibilitatea activității la care se referă.

Prin urmare, putem crea o *definiție a performanței*, pornind de la următoarele elemente: a realiza ceva pentru un scop dat (a crea valoare); rezultatul (care poate fi definit în maniere diferite); potențialul de realizare (capacitatea creativă, fidelitatea clienților); compararea unui rezultat în raport cu referința (internă sau externă, aleasă sau impusă); competiția (aplicarea conceptelor de progres continuu, a face mai bine decât ultima dată); judecată, comparație.

2. Șocul climateric. Impactul asupra performanței firmei

Șocul climateric afectează într-o măsură mai mică sau mai mare agentul economic, funcție de specificul domeniului de activitate. În determinarea efectului șocului climateric asupra firmei, considerăm necesar a face o tipologie a celor mai importante întreprinderi care fac obiectul nostru de cercetare , în asociere cu cea a șocurilor.

Clasificarea agentului economic: a) după dimensiune, avem întreprinderi mari, IMM-uri, mici; b) funcție de domeniul de activitate- cele din ramurile economice (agricultură, construcții, transport, servicii, asigurări etc); c) după capital, sunt întreprinderi private și cele cu capital de stat.

Șocurile climaterice sunt de mai multe tipuri: a) după intervalul de timp în care se succed, avem șocuri ciclice și aciclice; b) după amplitudine, avem dezaastre și catastrofe; c) după intensitate, sunt șocuri cu intensitate minimă, medie, maximă sau, d) după durata șocului, sunt șocuri punctuale, șocuri de durată mică, medie, lungă.

Relația șoc climateric- performanța financiară este foarte complexă, se manifestă asupra nivelului de performanță. Are la baza factori esențiali de influență:

- *domeniul de activitate*: șocul este resimțit diferit de agenții ce activează în special în ramuri ale economiei ca agricultura, construcții, transporturi –șocul este perceput într-o manieră negativă, ca o lovitură de către firmă, are efecte puternice asupra performanței financiare- față de firmele de asigurări, din învățământ, servicii bancare, care își continuă activitatea în condiții normale.

- *structura de finanțare*, respectiv autofinanțare sau credit. La producerea șocului, de regulă finanțele proprii sunt afectate, deci autofinanțarea nu poate fi o soluție de ieșire din impas. Se va apela prin urmare la împrumut, fapt ce va îndatora însă întreprinderea.

- *gradul de diversificare a riscurilor în finanțare*: depinde de fluctuația rentabilității la variațiile volumului de activitate.

- *predictibilitatea mediului în care activează agentul economic*: afectată va fi firma dintr-un mediu impredictibil, datorită vulnerabilității acesteia la situația economică cu care se confruntă.

- *cadrul de reglementare al agentului economic*

- *reacția administrației centrale și locale*: în caz de șoc, cum vor acționa autoritățile față de întreprindere, măsurile de redresare etc.

Șocul climateric afectează direct performanța financiară a firmei, de aceea, pentru ca efectele dezastrului să fie cât mai reduse, agentul “opune rezistență” cu ajutorul unor “stabilizatori”(factori endogeni, ce aparțin întreprinderii). Acest proces de a opune rezistență poartă denumirea de *adaptabilitate la șocuri*, adică capacitatea firmei de a se conforma situației nou-create, de a veni cu măsuri de prevenire(dacă șocul încă nu s-a produs), respectiv de remediere(ulterior șocului).

Tipurile de stabilizatori sunt în funcție de natura agentului economic.

În primul rând, o condiție esențială a absorbției șocului climateric este reprezentată de managementul firmei, organizarea, informarea. Dacă întreprinderea posedă o capacitate de producție performantă și personalul de conducere este foarte bine pregătit și apt de a face față problemelor întâmpinate, situația se va redresa. Trebuie avute în vedere:

- investițiile, schimbarea structurilor - infrastructura statică (imobilă) implică investiții și adevărate;

- relația transport-nevoi-cerințe-tehnologie, care implică investiții sau externalizări;

- măsurile de prevenire presupun atenție asupra relației ciclu-prognoza climaterică-ciclu activității. Sunt necesare în acest sens investiții în inovarea produselor și serviciilor pentru adaptare, susținere, complementaritate. De asemenea, se va apela la rezervele pentru situații critice (**redondanța climaterică** – suplimentul peste necesar; coeficientul de

redondanță, calculat ca raport între cantitatea obținută peste necesarul firmei și producția totală);

- măsuri de remediere : recuperare, remediere, recondiționare, reluare, prin investiții și schimbarea structurilor.

În continuare prezentăm un exemplu referitor la rolul stabilizatorilor (absorbanților) la producerea șocului. De menționat că acești absorbanți se regăsesc sub forma unei cheltuieli pentru firmă.

Presupunem că firma are 3 tipuri de absorbanți (spre exemplu: asigurare, provizion, depozit): x, y, z. Matricea va conține prin urmare estimarea valorică a cheltuielilor pe fiecare instrument de combatere a șocului sau șocurilor (pe orizontală) și pe verticală, tot în aproximare valorică din punct de vedere financiar, aproximarea valorică a pagubei produse de șoc: T, U, V.

Presupunem că dacă se produce un eveniment, acesta poate fi însoțit de un eveniment catastrofic similar sau de altă natură pe care firma îl anticipează a se produce împreună cu primul șoc.

	T	U	V
X	$A=X/T$	$B=X/U$	$C=X/V$
Y	$D=Y/T$	$E=Y/U$	$F=Y/V$
Z	$G=Z/T$	$H=Z/U$	$I=Z/V$

Această matrice poate indica eficacitatea firmei în combaterea șocului prin adecvarea (cheltuielilor) instrumentului la șocul produs- atunci când acesta, probabil, datorită repetării sau a producerii asupra unor firme similare, poate fi estimat din punct de vedere financiar.

Se va selecta acel instrument a cărui cheltuială acoperă cel mai bine șocul produs, astfel încât raportul să fie unitar sau puțin peste această valoare. Un raport subunitar va sugera că instrumentul respectiv nu este suficient în acoperirea șocului și atunci fie se va majora suma aferentă instrumentului, fie se vor combina 2 sau mai multe instrumente (ex.: în cazul șocului T, când să spunem A este 0,8, se va prefera fie majorarea sumei X, fie și un alt instrument astfel încât să spunem $A+B=1$. Această variantă a mixului de instrumente de protecție împotriva șocului este mai plauzibil deoarece sumele aferente fiecărui instrument absorbant nu poate fi oricând modificat cu ușurință; totodată mixul de instrumente poate disipa riscul neacoperirii șocului sau șocurilor).

Selecția instrumentului absorbant cel mai eficace în combaterea șocului se va face și în funcție de probabilitatea cea mai mare de producere a șocului. Astfel, dacă se anticipează că mai curând șocul T se va produce, atunci se va selecta instrumentul a cărui sumă alocată este capabilă să acopere cel mai bine efectele financiare ale șocului (să presupunem că în cazul exemplului de mai sus, este raportul A și prin urmare instrumentul a cărui cheltuială este X).

Deci să presupunem că, în urma acoperirii pagubei, vor fi preferate:

	T	U	V
X	$A=X/T$	$B=X/U$	$C=X/V$
Y	$D=Y/T$	$E=Y/U$	$F=Y/V$
Z	$G=Z/T$	$H=Z/U$	$I=Z/V$

	A, adică X	E, adică Y	I, adică Z
--	------------	------------	------------

În cazul în care, un șoc climateric este anticipat a fi persistent, atunci, pentru perioada următoare (t+1) se va selecta fie același instrument, însă se va adecva valorii șocului (mai mică) fie va fi preferat un alt instrument mult mai eficient pentru acea perioadă.

	$T_0(t)$	$T_1(t+1)$
X	$A_0 = X_0/T_0$	$A_1 = X_0/T_1$
Y	$D_0 = Y_0/T_0$	$D_1 = Y_0/T_1$
Z	$G_0 = Z_0/T_0$	$G_1 = Z_0/T_1$
	A_0 , adică X	Adică fie se va modifica X_0 pentru a fi adecvat lui T_1 , fie se va prefera un alt instrument, să spunem Y

Aceste instrumente, fie singure sau sub formă de mix de instrumente, trebuie să fie capabile să se reflecte în indicatorii de performanță financiară.

În cazul în care șocurile se anticipează a fi mai puternice decât au fost prevăzute inițial, fără a se cunoaște proporția lor financiară, atunci instrumentele mai eficiente vor fi cele selectate iar sumele lor vor fi majorate. Impactul cheltuielilor privind șocurile climaterice asupra indicatorilor financiari nu poate fi decât unul nefavorabil, însă odată selectate instrumentele cele mai bune de acoperire a șocului sau șocurilor, relevanța raportului dintre cele două elemente (cheltuială X (însă eficientă în acoperirea riscului) / indicator financiar (ex. profit net)) nu va mai trebui percepută strict din punct de vedere al beneficiului contabil ci din perspectiva optimalității acoperirii riscului climateric.

3. Indicatorii economico-financiari vs șoc climateric

Folosirea indicatorilor economico-financiari pentru măsurarea rezultatelor întreprinderii este de fapt modalitatea de reflectare a performanțelor economico-financiare. Aceștia prezintă câteva trăsături fundamentale: • reflectă o latură specifică a performanței financiare, • sunt dinamici – evoluează în timp,

• sunt obiectivi – datorită informațiilor ce stau la baza calculului lor, • prezintă sensibilitate la comensurarea performanței financiare, funcție de variația acesteia, • vulnerabilitate la schimbările climaterice, • fluctuația nivelului lor, funcție de intensitatea șocului climateric.

Producerea șocului climateric determină modificarea evoluției indicatorilor de performanță financiară, întrucât efectele se resimt, în special pe termen scurt, asupra structurii veniturilor, producției, cheltuielilor-prin includerea externalitatilor-, creanțelor, datoriilor. Astfel de indicatori sensibili la producerea unui șoc climateric sunt: a) trezoreria netă ($TN = FR - NFR$), care va înregistra reducere datorită creșterii NFR (acoperire datorii, cheltuielile neprevăzute), iar FR nu este suficient pentru a face față acestei noi situații, b) gradul de îndatorare, c) lichiditatea, care va avea de asemenea valori negative, prin afectarea activelor curente (marfă, materii prime și materiale) în reducerea sau stagnarea stocurilor în firmă, și creșterea datoriilor de exploatare, d) cifra de afaceri - va înregistra o diminuare

însemnată, ceea ce va determina implicit ca și alți indicatori care derivă din ea să se reducă: rentabilitatea financiară ($R_f = \text{rezultat net} / CA$), pragul de rentabilitate, marja comercială etc, e), veniturile sunt afectate, cheltuielile sunt majorate și cu cele de mediu, deci profitul va fi în scădere. Prin urmare rentabilitatea economică, capitalurile proprii se vor diminua, f) gradul de elasticitate, g) *coeficientul de redondanță climaterică* poate fi un indicator ce arată măsura în care rezervele pentru situațiile de criză acoperă nevoile firmei. Redondanța climaterică reprezintă în opinia noastră rezerve climaterice/ producția totală obținută. Rezervele climaterice sunt cele “puse deoparte”, suplimentul peste cantitatea necesară firmei.

4. Adaptabilitatea firmei la schimbarea climaterică.

Managementul concretizează acțiunea tuturor factorilor interni (sistem productiv, calitate, ritmicitate a producției, organizare etc.) și externi ; reprezintă principala forță de care dispune întreprinderea. Cât timp factorii de decizie dintr-o întreprindere conștientizează riscurile implicate de activitatea economică a ei, anticiparea lor trebuie să fie un exercițiu permanent, care să asigure performanțe ridicate și continuitatea activității. În întâmpinarea dificultăților ce pot apare, managerii întreprinderilor vor trebui să adopte un stil de conducere care să pună pe prim plan acțiuni rapide și pragmatice, să dovedească abilitate în rezolvarea problemelor operaționale și aptitudinea de a putea reacționa în mod rapid la schimbările care intervin în mediul înconjurător, de multe ori cu caracter neprevăzut.

Performanțele întreprinderii, mai ales în perioade de dezechilibru economic, când adaptarea la mediu e mai grea, sunt influențate de factori ce vizează : calitatea personalului și managerilor; structura organizației și funcționalitatea ei; cultura organizației.

Schimbarea în structura organizațională, managementul, strategiile și obiectivele organizației presupun o schimbare a culturii acesteia , iar reușita aplicării anumitor strategii radicale depinde de o evaluare riguroasă și lucidă a gradului de adaptare a organizației la contextele actual și viitor.

În cazul în care întreprinderea este bine adaptată la contextul actual și înregistrează performanțe acceptabile, strategiile vizând contextul viitor presupun o “transformare” sau o “reorientare” a activității întreprinderii. Dacă întreprinderea nu este adaptată nici contextului actual, având performanțe dezastruoase chiar, dar nici contextului viitor , este necesară adoptarea unor strategii de “redresare” sau de “revitalizare” a situației întreprinderii.

Întreprinderile mici și mijlocii întâmpină adesea dezechilibre ale structurii financiare și sunt decapitalizate prin distribuirea dividendelor, ceea ce le diminuează rentabilitatea și le face vulnerabile, deoarece rezervele financiare nu mai sunt disponibile în aceeași măsură. Pe de altă parte, supraîndatorarea face că întreprinderea să-și piardă independența în fața băncilor , clienților, furnizorilor, ceea ce creează o conjunctură financiară nefavorabilă activității economice a firmei.

Dificultățile financiare datorate șocului pot fi privite prin prisma a două aspecte :

- *existența unei structuri financiare neadaptate naturii activității*. Aceasta sporește vulnerabilitatea firmei față de finanțatorii externi, dar și față de riscul de faliment al clienților. Consecințele acestei situații sunt imposibilitatea finanțării investițiilor necesare dezvoltării și incapacitatea acoperirii ciclului de exploatare ;

- *fragilitatea financiară*. Firma nu este capabilă să-și asigure sursele de finanțare prin performanțele obținute, ceea ce o face mult mai vulnerabilă la schimbări bruște.

Natura vulnerabilității componenteii financiare a agentului economic constă în faptul că finanțele sunt generate în totalitate în cadrul relației întreprindere- mediul său. Ele nu prezintă un “produs” al agentului economic, ci o “rezultantă” a acestuia cu mediul, fiind deci de esență rațională.

Agentul economic se comportă inerțial într-un mediu inerțial; la o schimbare a mediului, agentul își modifică comportamentul, devenind vulnerabil dacă este incompatibil cu sistemul nou creat. Prin urmare agentul trebuie să perceapă, accepte și asimileze corect schimbarea propriei componente financiare. În cazul în care nu se poate adapta, va deveni vulnerabil în fața schimbării.

Cât despre atenuarea riscurilor cu care se confruntă activitatea agentului și supraviețuirea în perioadele cu un nivel scăzut (sau poate chiar negativ) al fluxurilor monetare generate de schimbarea climaterică, se caută măsuri de adaptare (flexibilitatea firmei). Adaptabilitatea financiară este abilitatea de a acționa efectiv pentru a modifica mărimea și ritmul fluxurilor de trezorerie, astfel încât să răspundă la necesitățile neașteptate sau la oportunitățile ivite.

Măsura în care și căile prin care o entitate dorește să fie adaptabilă din punct de vedere financiar va depinde de riscurile cu care aceasta se confruntă și de apetitul pentru risc al investitorilor săi.

Adaptabilitatea financiară provine din mai multe surse, printre care sunt incluse și capacitatea de a: procura noi capitaluri, de exemplu prin emisiunea de obligațiuni; obține lichidități prin vânzarea activelor, fără a leza continuitatea operațiilor; atinge o îmbunătățire rapidă a încasărilor nete de lichidități generate de operațiile de exploatare ale entității; acordare de subvenții, ajutoare, sponsorizări, de către stat sau alți potențiali investitori.

Flexibilitatea financiară reprezintă capacitatea întreprinderii de a lua măsurile corespunzătoare în scopul modificării sumelor și periodizării fluxurilor de numerar astfel încât să poată răspunde nevoilor și situațiilor neașteptate.

De exemplu, o întreprindere inflexibilă din punct de vedere financiar este o întreprindere cu multe datorii, încât sursele sale lichide de finanțare sunt insuficiente pentru a-și onora datoriile sau pentru a-și finanța dezvoltarea economică. O întreprindere cu un înalt grad de flexibilitate financiară este capabilă să depășească perioadele dificile, să-și revină după eșecurile neprevăzute și să beneficieze de oportunitățile de investiții profitabile și neașteptate.

În general, există aprecieri conform cărora, cu cât flexibilitatea financiară a unei întreprinderi este mai ridicată, cu atât riscul acesteia să dea faliment, este mai mic.

Concluzii

Performanța este “cuvânt-burete” datorită multitudinii de înțelesuri, cele mai utilizate forme fiind succes, realizare, randament, competiție; reprezintă optimizarea prezentului și proiecția viitorului.

Dintre atributele ce o caracterizează, importanța prezintă în special previzibilitatea, vulnerabilitatea la schimbările mediului economic și natural, sensibilitatea la șocurile climaterice, indicatorii reprezentativi “suferind” modificări majore (profit, eficiența, îndatorarea, capitalul). De aceea, pentru a diminua impactul șocului, agentul economic caută

absorbanți (exogeni firmei), respectiv stabilizatori (endogeni) cu care să opereze, astfel încât șocul climateric să nu “lovească” direct activitatea în cauză.

Producerea schimbării climaterice are urmări negative asupra performanței financiare, acestea fiind reflectate în indicatorii specifici de performanță financiară- cei afectați de șoc: gradul de elasticitate, coeficientul de redondanța climaterică, gradul de utilizare a capacității utilajelor, precum și indicatorii clasici: trezoreria, rentabilitatea, cash-flow-ul din exploatare,etc.

Firma trebuie deci să se adapteze situației nou create, prin investiții, re tehnologizare, și implicit prin apelarea la credite, primire de subvenții, fuziuni(unde este cazul).

Bibliografie

1. Bunea, Șt., 2001, “Lumini și umbre în prezentarea și interpretarea performanței”
2. Mihăilă, N. , 2008, “Indicatori de performanță economico- financiară și riscurile climaterice”, capitol din proiectul de cercetare “Finanțarea firmelor în perspectiva asumării schimbărilor climaterice”, coordonat de dr. Dimitriu Mihail
3. Ștefănescu, A., 2005, ”Performanța financiară a întreprinderii între realitate și creativitate”, editura Economică, București
4. Vasilescu, I., 2003, ”Eficiența economică și performanța managerială a întreprinderii”, editura Economică, București
5. Verboncu, I., Zalman, M., 2005, ”Management și performanțe”, editura Universitară, București